

Починюк Н. В.

к.е.н., в.о. завідувача кафедри
обліку у виробничій сфері,

Тернопільський національний економічний університет,
м. Тернопіль, Україна

ОЦІНКА ТА КОНТРОЛЬ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОВАДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Можливість визначення результатів провадження соціально відповідальної діяльності, їх відповідність поставленим цілям та вплив на фінансово-економічну діяльність підприємства є важливим завданням шляхом створення оптимального методичного підходу до формування системи корпоративної соціальної відповідальності підприємства та оцінки ефективності її провадження.

Важливим етапом в процесі оцінки ефективності провадження діяльності, пов'язаної з КСВ є виділення можливих цілей такої оцінки: оцінка з метою визначення ефективності витрачання ресурсів підприємства; оцінка з метою визначення конкурентної позиції підприємства і місця в рейтингах; оцінка з метою визначення рівня задоволеності потреб різних стейкхолдерів; оцінка з метою визначення впливу провадження соціально відповідальної діяльності на фінансово-економічні показники підприємства. Конкретизація мети проведення оцінки ефективності КСВ дозволить обрати оптимальний метод, сформулювати систему показників, визначити вимоги до необхідної вхідної інформації, коректно провести висновки задля прийняття раціональних управлінських рішень.

Оцінку результатів діяльності підприємств, тобто визначення ефективності проводять за допомогою сукупності результативних показників, що характеризують ступінь задоволеності зовнішніх і внутрішніх потреб (інтересів) та враховують економічні, соціальні, інтеграційні, диверсифікаційні, бюджетні й інші відносні ефекти. В цьому контексті варто досліджувати і ефективність результатів функціонування системи корпоративної соціальної відповідальності як важливого структурного елемента управління діяльністю.

Перші моделі оцінки результатів діяльності підприємств, що з'явилися в 1920-х роках і поширилися практично в усіх країнах з ринковою економікою будувалися винятково з фінансових показників (наприклад, мультиплікативна модель Дюпона чи показник ROI) [1, с. 59]. Але з часом стало зрозуміло, що традиційні фінансові показники, все-таки, не спроможні об'єктивно охарактеризувати ефективність функціонування підприємства. Цьому значною мірою сприяли такі тенденції світового ринку, як: насичення ринків і зростання конкуренції, розвиток нових технологій, зростання соціальної відповідальності підприємств перед суспільством, розвиток міжнародної співпраці і процеси глобалізації. Внаслідок цього змінилися вимоги керівництва до систем аналізу і оцінки результатів діяльності [2, с.72].

У період жорсткої конкуренції (1950-1960 рр.) в системах оцінки діяльності підприємств все частіше стали використовуватися немонетарні показники, у зв'язку з тим, що застосування тільки вартісних показників обмежувало можливості підприємств у реалізації концепції управління підприємств. В період розвитку підприємництва (1970-1990 рр.) у загальній вартості сучасного бізнесу все більше зростає частка вартості нематеріальних активів, оскільки саме ці активи стали вирішальними для досягнення успіху підприємств і організацій в умовах конкуренції.

Перша система фінансових і нефінансових показників оцінки діяльності підприємств була сформульована в 1985 р. Р. Фріменом як система показників відповідальності (Accountably Scorecard – ASC). В цій системі взаємопов'язані інтереси різних зацікавлених сторін, наприклад, керівників, робітників, постачальників, споживачів та ін.

Система ASC знайшла подальший розвиток у концепції збалансованої системи показників (Balanced Scorecard – BSC), розробленої Р. Капланом і Д. Нортоном [3] у 1990 р., яка стала продовженням концепції технології управління за цілями, сформульованої П. Друкером.

Система збалансованих показників Р. Нортона й Д. Каплана ґрунтується на принципі вимірювання та оцінки ефективності її діяльності за набором показників, підібраних таким чином, щоб врахувати всі суттєві (з точки зору стратегії) аспекти діяльності організації (фінансові, маркетингові, виробничі і т. ін.). Вона трансформує місію і загальну стратегію організації у систему взаємопов'язаних показників [1, с. 59].

Системам оцінки діяльності підприємств, побудованих за принципом збалансованості основних груп показників, притаманна гнучкість і унікальний набір показників монетарного й немонетарного характеру. З іншого боку, не всі показники таких систем відображаються в стандартній бухгалтерській: фінансовій і статистичній звітності підприємств, тому можна очікувати на розвиток звітності підприємств, що буде побудована за принципами управлінського обліку.

Для визначення впливу соціально відповідальної діяльності на результати діяльності підприємства використовують як згадані традиційні фінансові показники: дохід з інвестицій (ROI – Return on Investment), дохід з активів (ROA – Return on Assets), дохід з продажів (ROS – Return on Sales), чистий прибуток (ЕВІТА) або ж аналогічні модифіковані економічні показники, такі як: 1) показник окупності інвестицій в соціальні програми (return on investment) – співвідношення між витратами на соціальну політику та часток приросту капіталу, які виникли завдяки цій діяльності; 2) показник ефективності благодійної допомоги та інших соціальних програм у порівнянні з ефективністю реклами, стимулювання продажу тощо (efficiency measurement) – зіставлення витрат і ефекту; 3) показник процесу реалізації соціальних програм (process measurement) – виявляє наявність або відсутність зв'язку між соціальною політикою й показниками основної діяльності компанії, але не показує ані порівняльну ефективність, ані її кількісне вираження [4, 5]; так і більш прогресивні системи оцінки результатів КСВ за критеріями міжнародних індексів: індексу сталого розвитку, збалансованої системи показників.

Останні дозволяють врахувати інтереси різних зацікавлених сторін, наприклад, керівників, робітників, постачальників, споживачів тощо, а також сформувати гнучку систему фінансових та нефінансових показників (характеризують економічну, соціальну та екологічну ефективність провадження діяльності, пов'язаної з КСВ), що здійснюють вплив на важливі з точки зору стратегії напрямки діяльності: виробнича, фінансова, логістична, інноваційна, рекрутингова, соціальна, в розрізі чотирьох складових, що формують стратегію підприємства: фінанси, замовники та інвестори, внутрішні бізнес-процеси, навчання та розвиток.

Дослідження в цій сфері ґрунтуються на порівнянні фінансових та нефінансових показників компаній, що активно здійснюють соціальні програми з аналогічними показниками компаній, менш соціально відповідальних. Найбільш переконливі дані можна отримати в тому випадку, якщо характеристики основної діяльності компаній, що формують вибірки, максимально співпадають.

Окрім того, достовірність отриманих результатів залежатиме і від правдивості та неупередженості представленої звітності. Тому існує необхідність визначення відповідальності та формування чіткого механізму забезпечення як внутрішнього, так зовнішнього контролю нефінансового звітування.

Контроль повинен здійснюватись на всіх рівнях управління, від яких залежать результативні показники КСВ окремої компанії: на рівні операційного менеджменту (центр відповідальності, що продукує первинну інформацію для нефінансового звітування); на рівні топ-менеджменту (включає в себе фінансовий контроль, управління ризиками,

забезпечення відповідності та аналогічні функції, які полегшують контроль за здійсненням ефективного процесу нефінансового звітування на рівні оперативного менеджменту та обмін інформацією в межах організації); на рівні внутрішнього аудиту (забезпечує незалежну гарантію достовірності інформації керівному органу організації та вищому керівництву). Контроль на визначених рівнях може забезпечити достовірність та неупередженість процесу нефінансового звітування на рівні окремого підприємства. В даний час директива не містить вимоги про зовнішній контроль щодо нефінансової інформації. Однак існує необхідність для створення наглядового органу, відповідального за роботу компанії щодо нефінансової звітності. Сьогодні процес подання фінансової звітності проходить через різні організаційні рівні, перш ніж приймається державним органом. І хоча зовнішній аудит видає аудиторський звіт по фінансовій звітності, його роль щодо нефінансової інформації не є однозначною, оскільки залежить від деталей контракту з аудиторською компанією і вимог національного законодавства.

Список використаних джерел

1. Пан, Л. В. Збалансована система показників (Balanced Scorecard – BSc) як інструмент ефективного управління стратегією організації // Наукові записки. Національний університет «Києво–Могилянська Академія». – Т. 21: Економічні науки / НаУКМА; Редкол.: В. Брюховецький, та ін. – К., 2003. – С. 56-63.
2. Городничев, А. Ю. Сравнительный анализ современных моделей анализа и оценки результатов деятельности предприятий, основанных на ККД // Аудит и финансовый анализ. – 2006. – № 4. – С. 72-79.
3. Каплан, Роберт С., Нортон, Дейвид П. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию. – 2-е изд., испр. и доп. / Пер. с англ. – М. : ЗАО «Олимп-Бизнес», 2004. – 320 с.
4. Ивченко, С.В. Оценка влияния корпоративных социальных и благотворительных программ на показатели основной деятельности компании: обзор зарубежного опыта [Электронный ресурс] / С.В. Ивченко // Благотворительность в России: исторические и социально- экономические исследования. – № 2, 2003. Режим доступа: www.urbanecomomics.ru/publications.
5. Ненашев, Н. Как оценивать эффективность корпоративных социальных программ / Н. Ненашев // Кадровик. Кадровый менеджмент. - № 10, 2008. – С. 23-35.

Рабаданова Ж.Б.

к.э.н., доцент,

кафедра анализа хозяйственной деятельности и аудита,

ГАОУ ВО Дагестанский государственный университет народного хозяйства,

г. Махачкала, Россия

АКТУАЛЬНОСТЬ ВНЕДРЕНИЯ МСФО В РОССИЙСКУЮ ПРАКТИКУ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА

В настоящее время вопросы перехода российских предприятий на международные стандарты финансовой отчетности (МСФО) приобрели особую актуальность. Это обусловлено тем, что совершенствование практики применения МСФО как международного инструмента обмена финансовой информацией является одним из ключевых условий